

Inhoud:

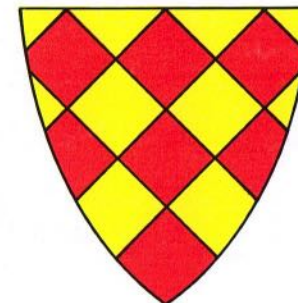
Tien jaar Heemkundevereniging Maasstreek	1
Een ongeluk bij een begrafenis	4
Elsloo tijdens de periode 1939-1945 (IX)	7
Een Urmondse kroniek (II)	13
De Hazelaar, Corylus avellana	16
Grensverleggingen	18
Volkstelling 1796 (II), De inwoners van Elsloo aan het einde van de 18 ^{de} eeuw	20
Monumentale en beeldbepalende panden in de gemeente Stein (IV)	29
Uit de kerkkroniek van Elsloo (X)	31

**Heemkundesnippers is een uitgave van de Heemkundevereniging Maas-
streek, gevestigd te Stein.**

Secretariaat Heemkundesnippers:

L.H. Schreurs
Heirstraat 40,
6181 HM Elsloo
Tel: 046-371983

Bankrekening t.n.v. Heemkundesnippers Maasstreek:
Rabo 11.41.21.362 (giro van de Rabo bank: 1048855).

Heemkundesnippers Maasstreek

December 1992, nr 13

Foto voorzijde: het gemeentehuis van de vroegere gemeente Elsloo. Thans zijn er de Openbare Bibliotheek en de Heemkundevereniging Maasstreek in gevestigd.

Redactie:
Mr F. van der Bruggen (eindredacteur)
Dr Ir A.A. Macco
P.H.A. van Os
H. Rouvroye
L.H. Schreurs
ISBN: 90-70692-17-1
ISSN: 0920-9107

24-12-1992

Elsloo
M. Voncken
Statuut 47

Tien jaar Heemkundevereniging Maasstreek

Op 11 januari 1982 werd op initiatief van onder meer Dr.ir. A.A. Macco, P.J. Habets, C.W. Zijlstra-van Dijk, F. Timmers en P. Spaan in een bijeenkomst in het kasteel-restaurant Den Haam te Elsloo de vereniging opgericht. Besloten werd als organisatie-principe de uitvoering van activiteiten onder te brengen in de volgende secties: Archeologie, Dokumentatie, Folklore, Fotografie, Geologie, Genealogie en Geschiedenis.

De voorzitters van deze secties hebben zitting in het Algemeen Bestuur van de vereniging; daarnaast fungeert een dagelijks bestuur van voorzitter, secretaris en penningmeester.

De voorzittershamer is gedurende de gehele tijd van het bestaan van de vereniging in handen van Dr.ir. A.A. Macco en het penningmeesterschap werd al die tijd bekleed door mevrouw H.M. Macco-Heuts. Het secretariaat werd enkele jaren verzorgd door mevrouw C.W. Zijlstra-van Dijk, daarna enige tijd door L. H. Schreurs en W. Voncken en momenteel door P. Spaan.

Via advertenties en kranteartikelen maar vooral door mondelinge propaganda werden leden geworven. In korte tijd was het ledenbestand gegroeid tot rond 60. Dit ledental bleef in de loop der jaren ongeveer gelijk.

Meteen vanaf het ontstaan van de secties ontplooiden deze veel activiteiten, zoals lezingen, excursies, open dagen voor belangstellenden, verzamelen van literatuur en kaarten. Zij presenteerden zich voor de eerste keer op 25 juli 1982 met enkele stands op een "braderie van oude ambachten".

Bij gebrek aan een eigen verenigingsgebouw vonden de werkavonden van de secties plaats in het Maaslandcentrum te Elsloo of bij toerbeurt bij een van de leden thuis.

Doordat de gemeenten Elsloo, Stein en Urmond werden samengevoegd, kwam het gemeentehuis van Elsloo vrij. De benedenverdieping werd door de Openbare Bibliotheek in gebruik genomen en de bovenétages werden verdeeld tussen het IVN en onze vereniging. Door de samenvoeging van de drie gemeenten viel het werkgebied van de vereniging nu ook samen met de nieuwe gemeente Stein. Op 18 februari 1984 werden de lokaliteiten van het verenigingsgebouw officieel geopend door Burgemeester Vrouwenraets. Bij deze gelegenheid werd ook de eerste publikatie vanuit de vereniging "Van Drijfzand en Haaietanden; enkele geologische aspecten van Elsloo en omgeving" van P. van Os, R. Paulussen, W. Voncken en Th. Savelkoul gepresenteerd. Daarnaast werden in een tentoonstelling onderwerpen van het boek toegelicht.

Op 18 juli 1985 werden twee boeken door de vereniging uitgegeven, t.w. P.J. Habets "Sint Hubertus en zijn verering in Elsloo en omgeving" en een

heruitgave van A.J. Munsters MSC "Gedenkboek, uitgegeven bij het 100-jarig bestaan van de kerk van Elsloo" (eerste uitgave 1949). Deze herdruk geschiedde mede i.v.m. het bezoek van "Kerkepad 1985" aan genoemde kerk; samen met het IVN verzorgde onze vereniging op verzoek van de NCRV dit bezoek, dat op 27 juli 1985 plaats had en veel belangstellenden trok.

In oktober 1986 verscheen het eerste deeltje van de reeks "Heemkunde Snippers Maasstreek". De initiatiefnemers, L.H. Schreurs en P.J. Habets, hebben veel tijd en energie besteed aan de voorbereiding van deze reeks; zij namen ook een actief aandeel in de redactie van de tweemaal per jaar verschijnende boekjes, die een grote variëteit van publikaties over allerlei met de heemkunde van ons gebied verwante onderwerpen bieden. (In het in december 1991 verschenen deel 11 is een overzicht van de artikelen in de nummers 1 t/m 10 opgenomen.)

Voorjaar 1987 organiseerde de vereniging de presentatie "Natuur en Historie", waardoor in de zomermaanden door kranteartikelen en radio-uitzendingen (ROZ) aandacht kon worden besteed aan de botanische tuin in het kasteelpark, het archeologisch reservaat te Stein en de Schippersbeurs te Elsloo. Ook via de Lokale Omroep Stein en Radio Oostkantons (Eupen) werden activiteiten van de vereniging (vooral t.a.v. de bokkerijders) naar voren gebracht.

In dezelfde tijd werd in het verenigingsgebouw de tentoonstelling "Nederland uit water" over de geologische geschiedenis van ons land gehouden.

In 1987 verscheen de fraai verzorgde uitgave van het boek over de bokkerijders van de hand van E. Erkens en M. Pfeifer "Zij Hingen in Drie Reysen" (met tekeningen van Jos Meijers).

Onder leiding van H. Rouvroye verzorgde de sectie Geschiedenis in mei 1990 een interessante tentoonstelling over de jaren 1940-1945 in Elsloo. Deze tentoonstelling werd goed bezocht, vooral ook door schoolklassen.

Bij het opzetten en inrichten van tentoonstellingen boden leden van de sectie Folklore veel steun.

Verscheidene malen werd, door middel van stands van diverse secties, deelgenomen aan de jaarlijkse St. Leendertmarkt te Urmond.

Leden van de sectie Archeologie (en van het bestuur van de vereniging) besteedden veel energie aan het project Bandkeramische Nederzetting, opgraving op het industrieterrein Sanderboutlaan te Elsloo. P. Pijpers, voorzitter van genoemde sectie, is de stuwende kracht achter dit project; hij deed uitvoerig verslag in de Heemkunde Snippers no. 10 (mei 1991, tezamen met W. Hendrix), nadat W. Klarenaar en R. Paulussen in de Snippers nr 7 (november 1989) al eerste berichten over het opgegraven hadden gepubliceerd. Aan de toekomstige inrichting van het "theehuisje" in het kasteelpark

tot een soort informatiecentrum over de geschiedenis van het kasteel en over flora, fauna en geologie van het park heeft de vereniging - in samenwerking met het IVN - een actief aandeel.

Op drie zondagen in de afgelopen novembermaand heeft de vereniging in verband met haar 10-jarig bestaan een zeer druk bezochte jubileumtentoonstelling gehouden in de zalen boven de Opēnbare Bibliotheek te Elsloo. De expositie bestond uit interessante onderwerpen uit het verleden (bandkeramische opgraving aan de Sanderboutlaan) en uit actuele zaken ("Toekomst voor een Grindrivier"; het plan van de overheid om de Maasvallei in onze omgeving te veranderen in een groot natuurgebied). Naast grote belangstelling op de zondagen hebben ca 400 leerlingen van het basis en voortgezet onderwijs de tentoonstelling bezocht.

In verband met hun grote en vele activiteiten voor de heemkunde in het werkgebied en voor onze vereniging werden tot ereleden van de vereniging benoemd de heren A.J. Munsters MSC en P.J. Habets.

In de loop van de tien jaren werden goede contacten gelegd en onderhouden met zusterverenigingen, vooral die in het land van Swentibold, in Geulle en in Belgisch Limburg (Kinrooi, Maaseik en Maasmechelen).

Een ongeluk tijdens een begrafenis

L.H.Schreurs, Sectie Geschiedenis en genealogie

Toen het kerkdorp Meers nog geen eigen begraafplaats had, werden de overledenen uit het gedeelte van Meers dat tot de gemeente Elsloo behoorde dan ook in Elsloo begraven.

Het was in die tijd gebruikelijk dat, als iemand was gestorven, de naaste bureu de doodsklokken gingen luiden. Verdere buurtbewoners gingen het graf delven en droegen de overledene op een draagbaar naar de kerk.

In de winter 1921/1922 was er in Meers een jongeman gestorven. De dorpstimmerman kwam de maat nemen van de overledene om de grootte van de "zerk" (de doodkist) te kunnen bepalen. In de namiddag werd de overledene in de zerk gelegd en deze werd op twee stoelen in de "gooi kamer" (de goede kamer, het beste woonvertrek) opgesteld. De gooi kamer werd passend ingericht met kruisbeeld, wijwater en palmtakje en daar bleef de overledene dan drie of vier dagen opgebaard liggen. In die dagen konden de naaste familieleden hun rouwkleding in orde maken; het was gebruikelijk dat de allernaaste familieleden een jaar en zes weken rouw droegen.

Familieleden, vrienden en bekenden kwamen afscheid nemen van de overledene, baden dan voor haar of zijn zielerust en maakten met wijwater een kruisteken over het lijk.

's Avonds kwamen dan bureu of familieleden om bij de overledene te waken; dat begon dan met het bidden van een drietal rozenkransen en daarna gingen de wakers aan de praat, eerst over de overledene maar dan over van alles en nog wat. Om de schrik voor de dode weg te nemen was er vaak een fles jenever achter de hand en dan liep het waken wel eens uit de hand ...

Op de dag van de begrafenis van de jongeman in Meers gingen velen uit het dorp naar het sterfhuus. Vier buurtbewoners gingen met de draagbaar naar binnen, plaatsen de zerk met het lijk erop en gingen weer naar buiten om de komst van de pastoor af te wachten. Toen deze, vergezeld van twee misdienaars, was gearriveerd, zette de stoet zich in beweging richting Steinderweien.

Het was bitter koud door de noordwestelijke wind en het begon steeds harder te sneeuwen. Steeds duidelijker kon men het kraken van de sneeuw onder de voeten van de voortschrijdende deelnemers aan de stoet horen.

Tussen de Steinderweien liep en loopt nog steeds een voetpad naar boven (gelegen tussen de panden Kloosterstraat 23 en 25). Nu staat er - als men op het pad naar links kijkt - een kruisbeeld achter een groene haag; dit kruisbeeld

staat op het einde van de dijkdoorbraak tijdens de watersnoodramp in de nieuwjaarsnacht van 1925/26.

Op het voetpad waren kinderen aan het glijden en sleeën, en daardoor was het pad spiegelglad geworden. Dat zou wel eens problemen kunnen opleveren voor de stoet en vooral voor de dragers, omdat zij eenzelfde soort weg weer naar beneden zouden moeten maken naar de pont van de Gebr. Berghs, die het vervoer over de Maas tot aan de Hall zou verzorgen.

Toen de pastoor dan ook enkele passen op het pad had gezet, keek hij met een bezorgde blik achterom en men kon zien dat hij zo zijn twijfels had over de goede afloop. En inderdaad: toen de dragers aan de steile klim waren begonnen was er meer kunst en vliegwerk nodig om zich staande te houden. Een van de omstanders zei nog hardop: "Als dit goed gaat, heet ik geen Janssen meer!" Hij heet nog steeds Janssen, want de drager, die linksachter liep, gleed uit, liet de baar los, de zerk met de overledene viel van de baar en kwam met een enorme klap op de hardbevroren grond terecht. Door de klap vloog de deksel van de kist en de open kist gleed met een flinke snelheid tussen de twee rijen mensen door, die de droeve rouwstoet volgden. Een verbazingwekkend schouwspel en ook huiveringwekkend ...

De pastoor maande volgers van de stoet aan niet bij de zerk te blijven, maar zo snel mogelijk naar boven te komen om via de dijk en de Scharberg naar de kerk van Elsloo te gaan. De dragers met baar en zerk zouden dan per pont en via de Hall komen.

De dragers kwamen in actie: een haalde bij het dichtstbijzijnde huis een hamer en wat spijkers, een ander haalde de deksel op die ver weg was gegleden. Ze repareerden de doodkist ter plekke, zette hem weer op de baar en

schuifelden voetje voor voetje naar boven. Heel voorzichtig liep men over de dijk naar de Maas en de pont. De dragers werden nu trekkers: zij kregen ieder een lijn toegeworpen door de pontbaas, zij trokken de pont tegen de sterke stroom in, tot ongeveer het punt waar nu de brug van de A76 over het Julianakanaal en de Maas ligt. Daar werd gestopt om de dragers aan boord te nemen. De Gebr. Berghs namen de roeispanten ter hand en staken over naar de Belgische zijde, omdat daar veel minder tegenstroom was. Ze roeiden dan langs de Belgische kant naar de Hall, waar werd gerust. Dan volgde nog de oversteek naar de Nederlandse kant van de Maas, waar - als gevolg van alle oponthoud - de pastoor met zijn misdienaars al stonden te wachten.

Dat was wel eens anders: het kon gebeuren, dat het overbrengen van de overledene heel vlot verliep en dat men zo goed op tijd was, dat de pastoor nog niet was gearriveerd. Dat was dan geen probleem voor de dragers; men ging dan naar het stamminee van Colke Merlo om alvast een voorschot te nemen. Soms liep dit dan uit de hand en dacht men niet meer aan de pastoor die aan de Nederlandse kant stond te wachten. Als het wachten de pastoor te gortig werd, kon men hem tot op de Hall horen foeteren, dat men in Godsnaam met de overledene moest overkomen.

Na de dienst voor de overledene in de St. Augustinuskerk trok men in processie naar het kerkhof, de pastoor bad bij het graf, men liet de zerk aan twee touwen het graf in zakken en de aanwezigen verlieten het kerkhof terwijl de dragers het graf dichtten.

Tijdens de droeve tocht en de rouwdienst kwamen de burens in aktie; de ramen en deuren werden, ondanks de bittere kou, wagenwijd opengezet om de gooi kamer grondig te luchten. Daarna werd de kachel goed opgestookt, tafels en stoelen werden weer teruggezet in de gooi kamer en op de mooiste witte tafellakens werd het beste servies geplaatst. De genodigden werden onthaald op koffie en knapkoek. De glijpartij van de open zerk bleef lang het gesprek van de dag; het zal de dragers de nodige neuten hebben opgeleverd!

Bron: mondelinge mededelingen van mevrouw Maria Smeets uit Stein.

Elsloo tijdens de periode 1939-1945 (IX)

H. Rouvroye, Sectie Geschiedenis en Genealogie

De oorlog in Europa was nu voorbij, maar duurde nog voort in het Verre Oosten, waar Japan pas op 14 augustus op de knieën werd gedwongen door de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki.

In die periode van mei tot en met augustus gebeurden toch nog enkele memorabele dingen, zoals de vele treintransporten. Vanaf Maastricht vertrokken vele treinen naar het Noorden van het land. Deze treinen waren overvol met mensen die door de Duitsers in de oorlogsjaren waren gedwongen in Duitsland te gaan werken.

In Maastricht waren deze mensen ontluisd, gevoed en bevrijd van de ex-NSB'ers, die in de stroom werden meegevoerd; de NSB'ers werden geïnterneerd. In de andere richting reden veel transporttreinen met Belgische en Franse krijgsgevangenen, die vanaf 1940 in Duitse kampen hadden gezeten en ook met voormalige dwangarbeiders uit beide landen.

Duitse krijgsgevangenen werden in grote aantallen in de richting van België en Frankrijk gebracht waar ze werden tewerkgesteld in de zware industrie.

De grootste transporten werden gevormd door de in de richting van Frankrijk rijdende militaire treinen van de Amerikanen, die onze bevrijders naar de atlantische havens brachten, waar ze werden ingescheept naar huis of naar het Verre Oosten.

De treinen stopten veelvuldig en boden dan gelegenheid een handeltje met de Amerikanen te maken waarbij "Schnapps" een gewild ruilmiddel was. De Amerikanen gooiden ook vaak allerlei spullen uit hun rantsoendozen uit de treinen; men kon dan ook jong en oud op de spoorbaan aantreffen op zoek naar snoep, sigaretten en andere spullen die in de winkel nog niet te koop waren.

Op zondag 12 mei kwamen er tamelijk veel Amerikaanse militairen van het vliegveld Beek naar het Julianakanaal, waar ze zich in de buurt van de brugpijlers verzamelden. Snel werd duidelijk wat het doel van hun komst was: met hun kameraden hadden ze weddenschappen afgesloten omtrent het vliegen tussen de pijlers van de brug op zeer geringe hoogte! De gebruikte vliegtuigen waren 2-motorige bommenwerpers van het type B-26 Marauders met een bemanning van 6 man. De vleugelspanwijdte bedroeg 19,8 m. Al snel kwamen de bommenwerpers op boomtophoogte vanaf Geulle in noordelijke richting over het kanaal aanvliegen. Ze vlogen inderdaad laag tussen de pijlers van de brug door en verdwenen in de richting van Stein, waarna een gejuich opsteeg bij de winnaars. De vreugde was evenwel van korte duur want een

der vliegtuigen zag in Stein de kabels van de havenverlichting over het hoofd, raakte het bovenstuk van de staart kwijt bij het raken van de kabels en stortte neer op het haventerrein. De bemanning van zes man kwam om het leven. De geschiedschrijver van de 387th Bomb. Group deed dit incident af met één zin: killed on cross-country flight, 12 May 1945; gevolgd door de zes namen. De Elsloose mannen, die in september 1944 bij de Stoottroepen dienst hadden genomen, kwamen nu ook thuis. Een aantal van hen had genoeg van de militaire dienst en ging terug in het beroepsleven, een ander deel van hen bleef soldaat en vertrok als vrijwilliger naar Nederlands Indië.

In augustus brak de tijd van de bevrijdingsfeesten aan. Ook Elsloo kreeg zijn bevrijdingsfeest en wel van zaterdag 11 t/m dinsdag 14 augustus. Het officiële programma (afgedrukt op de volgende pagina) geeft weer hoe uitgebreid er werd gefeest!

OFFICIEEL PROGRAMMA — 10. CENT

GROTE ORANJE-FEESTEN TE ELSLOO

op Zaterdag, Zondag, Maandag en
Dinsdag, 11, 12, 13 en 14 Aug. '45

ZATERDAG 11 AUGUSTUS 8.30 UUR N.M., OPENING

der feesten met muziek door de Fanfare „De Maasgalm“ en geloei der Serene, waarbij de Edelachtb. Heer Maenen, Burgemeester van Elsloo, de openingsrede zal uitspreken. Daarna Optocht naar het Feestterrein Stationsstr., alwaar Avond-Concert.

ZONDAG 12 AUGUSTUS 10 UUR PLECHTIGE HOOGMIS

voor de Oorlogslachtoffers van Elsloo. Om 2 u. GROTE OPTOCHT door de versierde straten der Gemeente, waaraan deelgenomen wordt door 45 Praalwagens en Groepen.

Nagaloop van de Optocht op Zondag is groot Bal in de volgende zalen: Mts. Fredrik Janssen, J. Kremers, Fr. Lemmens. Gelegenheid alleen voor personen boven 18 jaar.

De opstelling van de optocht heeft plaats in de Kaakstraat tussen 1 en 2 uur, waarna optocht met de volgende route:

Kaakstraat — Dorpsstraat — Op den Berg — Julianastraat — Schooistraat — Stationsstraat tot Driessen — Koolweg — Steinderweg — Stationsstraat — Veestraat — Daalstraat — Op den Dries — Heirstraat — Raadhuisstraat — Dorpsstraat, alwaar ontbinding.

MAANDAG 11 EN DINSDAG 12 AUG., KINDERFEESTEN

op het Feestterrein van 1.30 tot 4 uur nam. en wel op Maandag voor de Jongensschool en Dinsdag voor de Meisjesschool. Aan deze Kinderwedstrijdfeesten zijn prijzen verbonden. Tevens heeft er ook een Vliegerwedstrijd plaats voor mooie prijzen.

MAANDAG EN DINSDAG, GROOT BAL

van 6 tot 10 uur op het feestterrein. De Dansvloer geeft alleen toegang aan personen boven 18 jaar. Hieraan zal stipt de hand worden gehouden.

Tijdens de feestdagen zijn op het Kermisterrein te Elsloo en het Wilhelminaplein te Catsop: Kindercarroussels, Zweefmolens, Schommels, Schiet- en andere tenten. De schoolkinderen ontvangen hiervoor een aantal rittenkaartjes gratis; alsook de kinderen van de Bewaarschool.

Der Führer spreekt tijdens de Optocht op een drietal plaatsen. Er is een wedstrijd verbonden voor mooiste Wagen, Groep en mooiste etalage.

Drukkerij Knoen & Zn., Elsloo

Het hoogtepunt was de optocht die op zondagmiddag werd gehouden. Alle thema's over oorlog en bevrijding werden voortreffelijk uitgebeeld en, zeker als men rekening houdt met het gebrek aan materiaal en kleding, ook heel mooi uitgevoerd. De beste wagen was no 21, "De Führer en zijn consorten", gemaakt door de Heirstraat en de Kaakstraat. Op deze wagen werd Hitler uitgebeeld door wijlen Jac. Vranken uit de Heirstraat. De "Führer" sprak op een drietal plaatsen een komische "rede" uit die bijzonder aansloeg bij het in zeer grote getale aanwezige publiek.

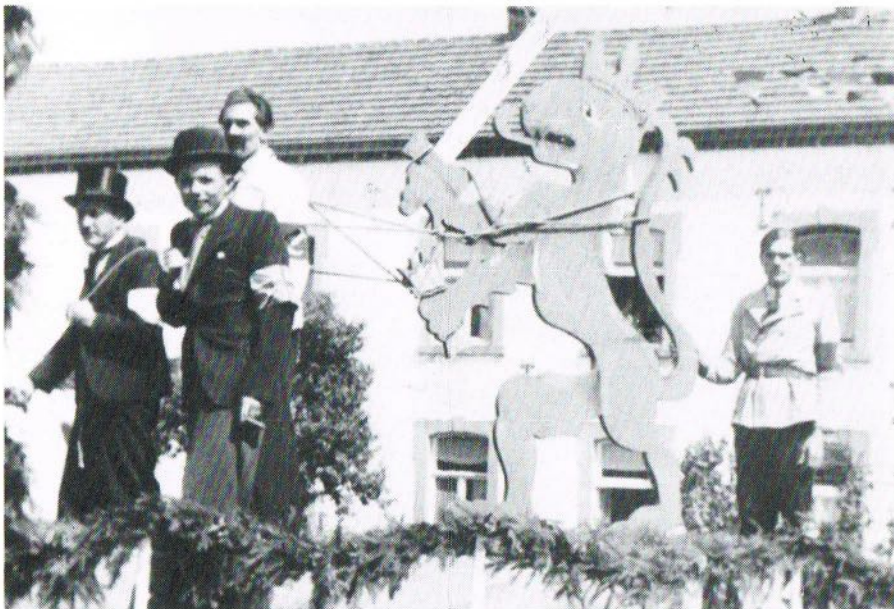

Na de bevrijdingsfeesten volgde de periode van wederopbouw. De schade aan de kerk en pastorie van Elsloo werd hersteld in 1946. (zie foto) In datzelfde jaar werden ook de in 1943 gestolen kerkklokken weer op de vertrouwde plaats in de toren gehangen.

Het herstel van de kanaalbrug, die op 10 mei 1940 was vernield, duurde veel langer. De bevolking van Meers en Elsloo moest tot 1962 wachten voordat de brugverbinding weer in gebruik werd genomen en het veerpontje kon worden afgedankt. De distributie van levensmiddelen en andere schaarse goederen werd langzamerhand versoepeld en in 1950 was weer alles zonder bon verkrijgbaar; de Tweede Wereldoorlog behoorde tot het verleden.

Enkele foto's van de optocht:

Een Urmondse kroniek (II)

H. Strijkers

Hieronder weer een aantal bladzijden van de kroniek van de Urmondenaar Johannes Franssen, die geboren werd op 3 oktober 1740 en overleed op 19 januari 1814.

Zijn kroniek begon in 1755. In deze tweede aflevering zijn we reeds in het jaar 1773 aangeland. De aandachtige lezer heeft reeds gemerkt dat onze kroniekschrijver niet altijd chronologisch te werk is gegaan.

1773 op den herfst sijnder tot Beeck an 3 galgen 16 opgehangen, eenen geraebraackt, 4 dooden daeronder begraaven, 1 dood opgehangen

1774 in het voorjaar op 'S apolonia dag de reijse te Elsloo, 6 alsoo 18 op drij reijsen opgehangen

1773 den 10 meert is Urmont bijnaer half afgebrand en sulcx in den tijdt van ontrent een ure in asse verandert, en den 8 april op witten donderdag zijnde 4 weken en 1 dagh is de volle vlam noch in de schuyr van henricus didden geblust

1773 den 17 meert ben ick naer den bos gegaen en aldaar van Willem franssen en vrouw en kinder vrindelijk onthaalt, den 31 meert van deer vertrocken en den 1 april hier arriveert

1775 in 7bris (=september) is een nieuw kercktoorentje alhier gemaect, aengenoemen van marten peters en anselmus Bouts en van Matthijs van der Eijcken gemaakt en Costen over de 1100 gl en het afbreken van de ouden Costen 150 gl

1773 den bouw tot stal langs de Steeg laeten timmeren

1777 de verkens Stallen laeten setten

1778 den 31 xbris (=december) 's avonts ontrent 8 uren een Schrickelijc met Swaaren blixem waarop Stercken haegel en wind gevolgt is, het was een noodtweer

1780 tussen den 16 en 17 Jaarij sijn mij 8 de besten bien gestoolen en den 20s die deselve moeten aen het prothocol aengeven en gewerdeert op 7 gl 10 St tesaem en 60 gl net een Jaer te vooren waarens oock opgebrocken om te steelen maer door Joannes Steskens verjaecht

1780 in april de nieuwe halle laeten maeken en Costen in Contant gelt ontrent 15 gl

1780 een nieuw Schuyrt poort laeten maeken

1776 is mijn vader Hendrick franssen overleeden, en 6 Jaarij 's avonts om 7 uren overleeden

1776 den 29 7bris is maria anna franssen in Elsloo gevormt de paat was anna m: Cosemans

1777 den 22 Juni op kermis dag tusschen 2 en 3 uren is Anna Maria Cosemans overleeden

1778 op zes meert 's avonts ontrent 8 uren op Saturdag is mattias Geussen overleeden

1781 op 7 5bris (=juli) op Sondag aen den avont is zijne huijs vrouw M. Catharina Petermans overleeden

1770 14 9bris (=november) is Joannes Steskens Jonckman overleeden

1774 den 29 meij en nachts om 12 uren is mijn beminde huijsvrouw Catharina Broeren naer eene Kranckheijdt van 14 daagen zijnde de rott of gal korse overleeden in den ouderdom van 32 jaeren 2 maanden 25 daagen en eenige uren, zijnde getrouwt geweest 12 jaer en 2 maanden

1778 den 17 xbris (=december) op donderdag 's avonts is mijn Sweeger moeder overleeden, en in het jaer 1754 mijn Sweeger vaeder peter broeren overleeden

1793 den 2 meert zijn broeder jacob broeren ongetrouwt

1795 den 2 meert zijn broeder Simoen broeren en den 7 7bris Lambert broeren overleeden

1769 op 20 8bris ben ick seer kranck geworden en es avonts te vooren is de vrouw van Joannes Wolfs overleeden en in deselve maent is Joes Wolfs oock overleeden. ick heb veel bloet gespouwen den 26 gebiecht en den 27 de H. Communie den 28 den H. Olie gekreegen. den 12 9bris (=november) weder opgestaen en den dagh opgeblieven

1769 den 16 8bris is mijne meettante Mechtildis Schilmans, geborne Bouts in Zierikzee overleeden en den 17 9bris is maria Cleijans wed. Bovens overleeden

1786 op 28 meert is peter notten overleeden

1793 in dit jaer is onse kerck soo verre vervaardicht dat wij den dienst godts daerin gekregen hebben. In 1791 is den dienst eenen tijdt lanck in de School gedaen. In 1792 den dienst eenent tijdt lanck in de Thiende Schuur en in 1793 noch eenen tijdt in de Capelle in het velt, waerop in den herfst den H. Lantdecken Peijl pastor in Millen de nieuwe kerck gewijdt heeft, en in 1795 hebben de Schrijnen Ulrichs om de kersmisse het toorentje beginnen te laeten decken, soo dat in 1796 heylige drij koningen de groote klock noch niet in het gebruijck was

1768 den 23 febrj heeft mijne moeder Seel van Gelis Smeets voor de Som van 80 gl SPs het huijs gekocht, en ick heb er Sterck aen gearbeit met afbreeken kelder uijtbrecken en gelijk maeken, en den 3 meert een jonge haage met Hendricus Strijckers geplant, en in hetselve Jaer den 19 April tot Born aen het gericht laeten gichten, en Costen aen de gicht 2 gl 10, voor het proclamatorialis gl-15, aen den bode voor 3 sondagen te proclmeren 1... alles te Saemen, costen gl 4-7.

(wordt vervolgd)

De Hazelaar, *Corylus avellana*.

A. Duijsters, Sectie Geologie

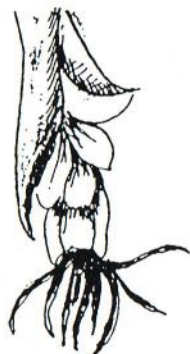
Als de kortste dag voorbij is en het winterweer zacht blijft, is er een houtgewas dat al na half januari de bossen begint te sieren: de hazelaar.

De hazelaar is een grote struik, de twijgen zijn behaard en eindigen zonder eindknop. De bladeren hebben een omgekeerde eivorm, bijna even lang als breed met de grootste breedte net boven het midden; de bladtop is toegespitst en de bladrand is dubbel gezaagd. Bovendien zijn de bladeren dun en aan beide zijden zacht behaard. De mannelijke katjes hangen in de herfst al in groepjes aan de takken; eerst zijn ze grijsgroen maar als ze bloeien worden ze groengeel. De vrouwelijke bloeiwijze lijkt op bladknoppen.

*mannelijke en vrouwelijke
bloeiwijze op een tak
in het voorjaar*

vrouwelijke bloem (vergroot)

Pas als ze opengaan onthullen ze hun ware aard als de kersrode stempels verschijnen. De bloei is vroeg in het jaar en de bestuiving geschiedt door de wind. De bevruchting vindt pas maanden later plaats, zodat de vrucht (noot) pas in de zomer begint te groeien. Ze zijn eind september rijp. De hazelaar komt pas na de bloei in blad. De wilde hazelaar heeft kleine noten, maar er

zijn cultuurrassen met grote vruchten. De noten zijn omringd door een omhulsel dat als een beker om de noot zit.

De hazelaar is inheems in Europa, behalve in het uiterste noorden. In Nederland komt hij voor op de hoge gronden in het oosten, midden en zuiden van het land en langs de binnenduinenranden. De hazelaar wordt tegenwoordig veel aangeplant in parken en plantsoenen. Hij groeit net als zijn naaste familielid, de haagbeuk, het liefst op lichte, mineraalrijke, min of meer vochtige en vaak kalkrijke bodem.

De hazelaar arriveerde omstreeks 7000 voor Christus in Nederland. Vanaf die tijd was hij een belangrijk voedselgewas voor mens en dier; de noot bevat koolhydraten, olie, vitaminen en mineralen. De Grieken en Romeinen brachten de hazelaar al in cultuur. Een oude centrum daarvan is de stad Avellino in Zuid-Italië, vanwaar de plant haar soortnaam *avellana* ontleent. Het hout levert een goede houtskool die als tekenkool gebruikt kan worden.

De hazelaar wordt als een magische plant beschouwd. In Keltische legenden was de hazelaar de bron van wijsheid; daarom werden wichelroeden ook meestal van hazelaartakken gemaakt. Ook bestaan er legenden dat de hazelaar bij voorkeur groeit op plaatsen waar elfen zich ophouden en dat de struiken door natuurgeesten worden bewoond en beschermd.

blad met vruchten

Literatuur: Nederlandse Oecologische Flora, deel 1.
Tekeningen: A. Duijsters.

Grensverleggingen

A.J. Munsters M.S.C.

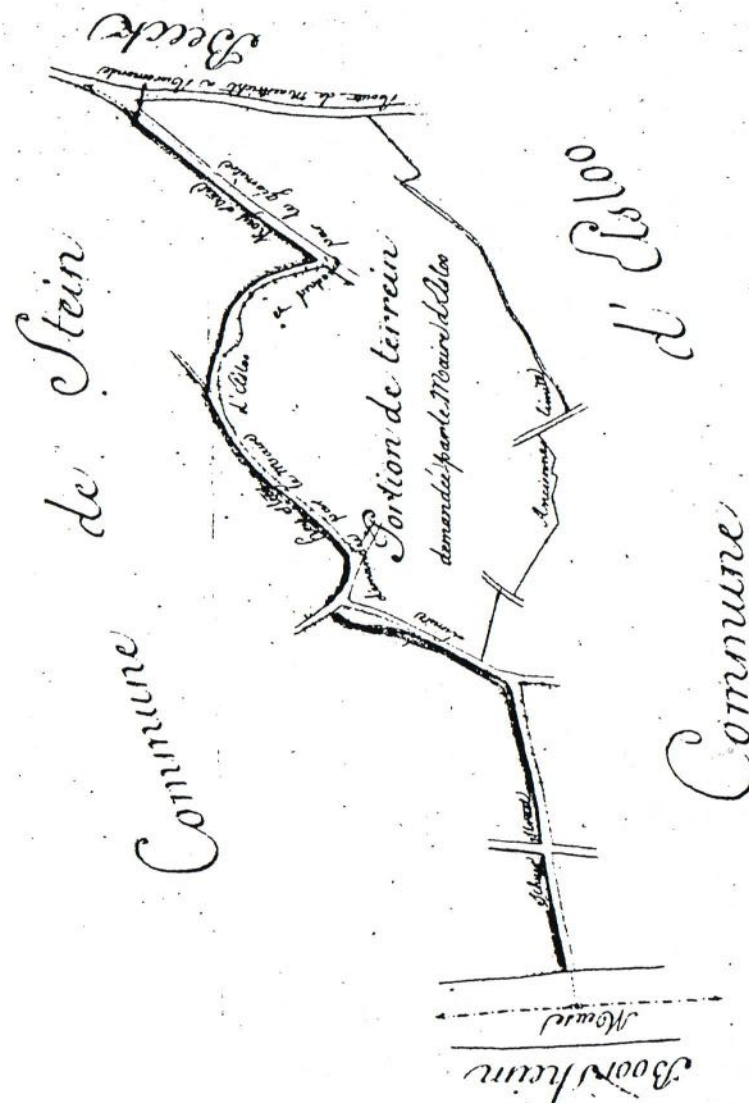
"De tijden veranderen en wij met hen". Inderdaad is veranderlijkheid een karakteristiek van het menselijk bestaan. Maar niet alleen wij veranderen in de tijd, ook de ruimte om ons heen. Het Maasgebied, waarin wij wonen, is in de loop der tijden heel vaak veranderd: het is romeins geweest, frankisch, generaliteitsland, deels oostenrijks

Het samenraapsel van landerijen, van heerlijkheden, van feodale onderhorigheden, het werd pas door Napoleon bijeen gegaard en tot één geheel gebracht. Kort daarvoor in 1723, hadden - het is nu onvoorstelbaar - Stein en Rekem de twee Maasdorpen ter weerszijde van de rivier, met elkaar nog oorlog gevoerd¹! En in de loop van de eeuwen had de Maas ook al voor verscheidene grensverleggingen gezorgd: Uikhoven, dat voordien rechts van de Maas onder Geulle hoorde, werd na de 16de eeuw een zelfstandige parochie; het Kasteel van Elsloo, dat door de Maas eerst werd beschermd en verdedigd werd in de 15de eeuw door het rivierwater weggevaagd; Maasband, dat tevoren tot het Belgische Vucht werd gerekend, is door een verlegging van het stroomgebied tot Stein gaan behoren.

Onder Napoleon werd door het Franse bewind de Maas tot grensrivier gemaakt. Dat leverde ook weer problemen op: Elsloo moest door de nieuwe Maasgrens een deel van zijn grondgebied verliezen, want de Weert in Meers was door de Maas naar Stein verhuisd. Burgemeester L. Bovens eiste daarop bij het Franse bewind een stuk gebied van Stein als compensatie (zie bijgaand kaartje, waarop dit gebied is aangegeven). Het Franse plan werd niet meer uitgevoerd: het dateerde van 20 oktober 1813² want voor het tot uitvoer kon worden gelegd moesten de Fransen uit ons land vertrekken. De compensatie is er dan ook nooit meer gekomen en de samenvoeging van de gemeenten in 1982, die vredig verliep, maakte aan het probleem voorzover dit nog bestond een eind.

Bronnen:

1. A.J. Munsters M.S.C., *Bij een oude kaart van Stein, in: De Maasgouw, deel 67, jaargang 72, 73-86 (1953)*
2. RAL, Maastricht, *Frans Archief nr 4206: Plan visuel d'une portion du territoire de Stein, demandé par la commune d'Elsloo en compensation du hameau de Kleine Meers (12 mars 1813).*

Toelichting:

Route de Maestricht à Ruremonde: huidige Sanderboutlaan

Volkstelling 1796 (II)

De inwoners van Elsloo aan het einde van de 18de eeuw

F.J.M.Timmers, Sectie Geschiedenis en Genealogie

In de vorige aflevering is vooral ingegaan op de sociale toestand in Elsloo aan het eind van de 18de eeuw, terwijl van de eigenlijke volkstelling toen slechts de statistische gegevens gepubliceerd zijn. We laten nu de lijst van inwoners volgen, letterlijk zoals ze in 1796 is opgemaakt, inclusief de schrijffouten! De lijst begint met de inwoners van "in 't Straatje" (de tegenwoordige Raadhuisstraat).

Nr	Namen inwoners boven 12 jaar	Lft.	Staat of beroep	Kinderen onder 12 j
1.	Christianus Hendrix	56	hovenier	0
	Gijs Gijzen	39	ackerman	0
2.	Joes Wanten ¹⁾	40	hovenier	
	Agnes Janssen	42		
	Carolus Wanten			
	Gerardus			
3.	Hen. Hendrix	60	ackerman	0
	Petronilla Beckers	62		
	Paulus			
	Maria Catharina			
	Nicolaus			
4.	Wed. Nicolaus Janssen	56	spinnerse (spinster)	0
	Maria Janssen			
	Peter Janssen			
5.	Gerard de Tige, wed.	57	dagloonder	0
	Joes de Tige,			
	Mar. Cath. de Tige			
6.	Joes Lebens	65	dagloonder	0
	Mari Joanna Gijzen	62		
7.	Willem Gijzen	57	timmerman	0
	Petronella Gijzen	68		
	Joannes Janssen			
	Mechtildis			
	Berbera			

Nr	Namen inwoners boven 12 jaar	Lft.	Staat of beroep	Kind. < 12 j
8.	Henricus Gijzen	48	olijslager	1
	Anna Cath. Smeets	50		
	Matthijs Gijzen			
Na de negen huishoudens van "in 't Straatje" volgen nu de inwoners van "Elsloo-dorp", die overigens in twee gedeeltes zijn opgenomen.				
9.	Wed. Willem Hendrix en Jan Brouwers ²⁾ Willem Hendrix Getrudes Hendrix		spinnerse en arm vrouw	
10.	Lendert Penders ³⁾	45	ackerman	
	Anna Beckers	40		
	Nicolaus			
	Mari. Cath.			
	Lucia			
11.	Jan Lewij Fredrix	32	schipper	5
	Berbara Fredrix	34		
12.	Henricus Smeets	45	dagloonder	3
	Ida Fredrix	37	arm huishouden	
	Joes Smeets			
	Elisabet Smeets			
13.	Willem Ghijsen	57	kuyper	
	Maria Anna Dugue	52	arm	
	Maria Cathar. Gijzen			
	Maria Joseph			
	Lucia			
14.	Joannes Lenssen	35	smit	2
	Petronella Lenders	25		

Nr	Namen inwoners boven 12 jaar	Lft.	Staat of beroep	Kind. < 12 j
----	---------------------------------	------	--------------------	-----------------

36.	Cobus Schreurs	54	dagloonder	
	Cornelia Cornelissen	45		2
	Anna Cat. Schreurs			
	Peter Schreurs			
37.	Joos Biesmans	25	dagloonder	1
	Cath. Schreurs	26		
38.	Wed. Herm. Bours	55	ackermanse	0

Na "Op den Berg" volgen de inwoners van "Onder den Berg":

41.	Gijs de Tige	46	dagloonder	0
42.	Wed. Lenarts mater (moeder)	50		
	Bartolomeis Lenarts	25	bode	3
	Maria Cath. Willems	24		
43.	Jacobus Fredrix	63	oud-schepen	
	Helena Simons	53		
	Maria Catharina			
44.	Joannes Swinnen	36	loijer	2
	Maria Sibilla Claassen	46		
	Cornelia Keulers, diens meijt, 2 knechten 2 oude lieden te samen ¹¹⁾	140		

Nr	Namen inwoners boven 12 jaar	Lft.	Staat of beroep	Kind. < 12 j
----	---------------------------------	------	--------------------	-----------------

48.	Henr. Kerckhofs	27	brouwer	
	Mar. Cath. Fredrix	27		
	Maria Elisabeth, zijn suster			
49.	Joos Lenssen, wed.	70	smit	
	Ludovicus Lenssen			
	Cornelia Meex			

Vanaf hier volgt het tweede gedeelte van "Elsloo-dorp":

52.	Wed. Houben	60	wijsvrouw	1
	Joos Houben			
	Franciscus			
	Margaretha			
53.	Peter Schreurs, wed.	39	dagloonder	1
	Sijn suster Gertrudis			
54.	Wed. Lenders	58	winckelierse	
	Lucia Lenders			
	J. H. Lenders			
	Cornelia Lenders			
	Joannes			
	Cath. Biesmans		diensmijt	

Nr	Namen inwoners boven 12 jaar	Lft.	Staat of beroep	Kind. < 12 j
60.	Joes Paumen	29	timmerman	
	Gertruyd Cordack	26		3
61.	Hendr. Albergts	48	dagloonder	
	Gertruyd Janssen	28		5
62.	Joes Krikboom ¹⁵⁾	54	dagloonder	
	Cath. Beckers	46		
	Martinus			
	Cathrina			
63.	Lambertus Rubsaat	49	smit	2
	Cath. Kessen	47		
	Agnes Rubsaat			
64.	Peter Rubsaat			
	Wed. Maria Louwart	53	arm	
65.	Ferdinand Vlekken	36		
	Thoemas Looyen	32	arm	4
66.	Petronella Fredrix	26		
	Henricus	34	arm	1
67.	Cornelia Fredrix	23		
	Gerard de tiege, wed.	50	arm	3

Nr	Namen inwoners boven 12 jaar	Lft	Staat of beroep	Kind. < 12 j
68.	Peter Paumen	60		
	Cat. Paumen	32		
	Joes Lemmens	30		
69.	Otto Lenarts	44	ackerman	3
	Petronella Bovens	42		
	Dorus Lenarts	17		
	Lucie	17		
70.	Geurt Bours			
	Anna Vasen			
	Geurt Bours			
	Marten Bours			
71.	Mar. Cat. Vasen		nijster(naaister)	
72.	Joannes Wijnen		arm	
	Petronilla Biesmans			
73.	Cobus Vleugels		arm	
	Elisabet Paumen			

Tot zover de inwoners van Elsloo-dorp. In de volgende aflevering komt Meers aan de beurt, waarna Catsop en Terhagen volgen.

Noten:

1. Joes (Joannes) Wanten was een van de twaalf kinderen van de bokkerijder Joannes Wanten, alias "de Gardenier" of "Hartenaas". Deze dankte zijn bijnamen aan zijn beroep en aan het feit dat hij dagen en nachten doorbracht met kaartspelen. Hij eindigde zijn leven aan de galg op 8 november 1773.
2. De vader van Jan Brouwers was de als bokkerijder beschuldigde Franciscus Brouwers, die op 23 april 1773 trouwde met een van de dochters van zijn collega-bokkerijder Joannes Wanten. Jan werd op 30 december van datzelfde jaar geboren. Zijn vader vluchtte en werd bij verstek veroordeeld en verbannen, waarna er niets meer van hem gehoord werd. Na de dood van zijn moeder op Nieuwjaarsdag 1794 ging Jan bij buurvrouw Hendrix inwonen.
3. Leonardus (Lendert) Penders was een zoon van Peter Penders, alias "de lange snijder van Catsop", als bokkerijder gehangen op 8 november 1773.
4. Lucia Driessen heette eigenlijk Maria Lucia Willems en was de weduwe van de bokkerijder Joannes Driessen (Driessen), alias "Bolderjan". Het echtpaar woonde aan de Kaak en had zes zoons. Joannes was gevlucht en werd bij verstek veroordeeld tot verbanning op 14 november 1774. Caspar was de vijfde zoon, hij was weduwnaar sinds 1782. Joes was de derde zoon en ongetrouwd.
5. Mathias Philippus Fredrix was schepen van de Baronie Elsloo tot aan de Franse overheersing in 1795. Hij kreeg eind 1773 van het gerecht de opdracht om, samen met Michael Bours en zijn twee zoons, de gevluchte doch na een maand weer naar Elsloo teruggekeerde bokkerijder Mees Lebens te arresteren. De gevangen Mees wist zich los te rukken en vluchtte richting Maas. Op de dijk werd hij echter doodgeschoten.
6. Gerardus (Geerken) Beckers woonde in het huis naast de trapopgang naar de kerk (thans Dorpstraat 1) en zijn kippen liepen vrij over het achter zijn huis liggende kerkhof. Als er iemand stierf zei men vroeger wel eens: "Dea geit de hinne van Geerke voore!" (Die gaat de kippen van Geerke voeren).
7. De mandenmaker Peter Schreurs woonde in het kleine huisje naast de Schippersbeurs (thans Op de Berg 4, Streekmuseum) dat hij in 1771 had gekocht van zijn buurman, de herbergier Caspar Ghijsen. Hij werd in 1773 aangeklaagd als bokkerijder en sloeg op de vlucht. Op 14 november 1774 werd hij verbannen. Op 6 november van dat jaar was echter nog een kind geboren, dat volgens het gerecht niet van de gevluchte Peter kon zijn en dus werd zijn vrouw jaren later veroordeeld wegens ontucht en moest op 11

februari 1779 in het openbaar en op haar knieën zittend vergiffenis vragen! Vreemd genoeg keerde Peter later gewoon terug en werd verder ongemoeid gelaten....

8. De haammaker Willem Aarts was afkomstig uit Oensel-Schimmert.

9. Deze man heette eigenlijk Frederick Kindelein en hij was afkomstig uit Saksen.

10. Hendrick Becker kwam uit Huenthal in Nassau.

11. Zie Heemkundesnipper 11, p. 28.

12. De weduwe Vlecken heette Maria Sophia Zegels en was getrouwd geweest met de uit Schin op Geul afkomstige Nicolaas Vlecken. Hij werd op 8 november 1773 opgehangen als bokkerijder en het gezin, dat eerder via oom Michael Hendrix een erfdeel had ontvangen uit de Hof van Catsop, verarmde.

13. Reeds een eeuw eerder op 1 mei 1699 kreeg de jood Hermanus Manassus van Albert Joseph, graaf van Arberg Valangin, de toestemming om het "ampt van beenhouwert degelijk te exerceren" (het slagersvak naar behoren uit te voeren). Dit alles echter wel met een jaarlijkse betaling van vier rijksdaalders en "sich eerlijk gedragende, vergunnende oock aen denzelven, dat in cas van afsterven de doode lichaemen ter aarde werden bestelt in den Santeberg van Terhagen". Overigens wordt deze Santeberg, gelegen bij het Terhagenputje, door oudere mensen nog wel het jodenkerkhof genoemd.

14. Geurt Fredrix was waarschijnlijk de opsteller van deze lijst. Zie Heemkundesvnoirprier 11, p. 26.

15. (Maria) Catharina Beckers was eerst gehuwd geweest met de op 6 december 1773 opgehangen bokkerijder Joannes Jongen. Hij was afkomstig van Elckenrade (Wijlre) en bezat een herberg in de buurt van de Elslope kerk. Zijn weduwe bleef met twee kleine kinderen achter en huwde op 26 oktober met de uit het Belgische Klermond afkomstige Johannes Krikboom. Door het feit, dat haar eerste man 500 gulden had geleend om zijn herberg te kopen en zijn weduwe de rente en aflossingen van deze lening niet kon voldoen, werd het gezin straatarm.

Bronnen:

1. Hardenberg Mr H. en Nuyens Dr F., *Inventaris der Archieven van het Arrondissement Maastricht en van het departement van de Nedermaas (1794-1814)*, RAL, Maastricht
2. Pfeifer M. en Erkens E., *Ze hingen in drie reysen (Uitgave HVM, 1987)*
3. Peters J.H., *Uit Elsloo's Verleden (1973)*.

Monumentale en beeldbepalende panden in de gemeente Stein (IV)

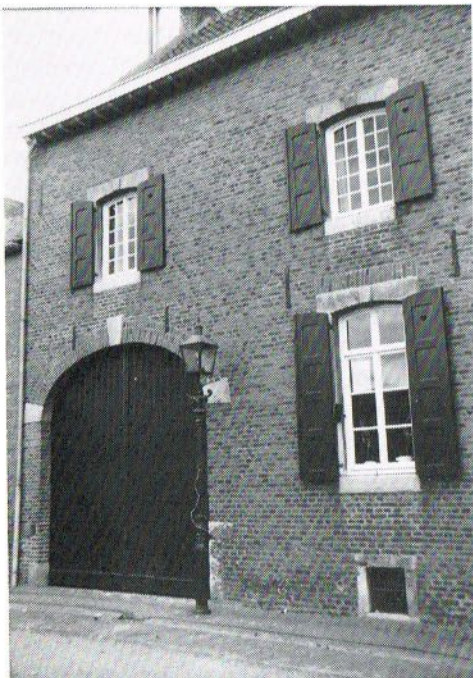
L.H. Schreurs, Sectie Geschiedenis en Genealogie

Het herenhuis, dat op bovenstaande foto staat afgebeeld, is Urmondenaren beter bekend onder de naam "Het Burgemeestershuis"¹⁾ Het herenhuis is gebouwd van baksteen met vier traveeën 20²⁾ en twee parallel verdiepingen. Het dakvlak is van het type zadeldak, terwijl de nok parallel loopt met de straat. de dakbedekking is uitgevoerd met keramische dakpannen, terwijl de topgevels als brandgevels met vlechtingen uitgevoerd zijn.

De goot is samengesteld uit een houten betimmering op houten klossen; zij is van het type 'bakgoot' en van binnen bekleed met zink. In de voorgevel ziet men een tiental eenvoudige muurankers. Voor het metselwerk heeft men gebruik gemaakt van veldbrandstenen; als metselverband werd klezorenverband genomen.

De deuromlijsting met apart bovenlicht is op neuten geplaatst, terwijl het geheel gefrijnd is. De getoogde vensters die van raamblinden zijn voorzien, alsmede de deuromlijsting hebben een vlakke maaskalkstenen omlijsting met een licht uitspringende trapezoidale sluitsteen³⁾ die in zijn totaliteit gefrijnd is. De trapezoidale vorm is wel de meest gebruikelijke uiting van het Classicisme⁴⁾ in het Maasland en de geprefereerde stijl voor burgerwoningen uit het einde van de 18de eeuw. Boven de getoogde omlijsting van de deur en vensters op de begane grond heeft men een eensteens rollaag⁵⁾ gemetseld. De trap naar de voordeur is ook in metselwerk uitgevoerd, terwijl de traptreden en bordes van maaskalksteen zijn; het geheel is met een eenvoudig, doch uitermate passend smeedwerk afgewerkt.

Wanneer men op de volgende foto de koetspoort bekijkt, ziet men links en rechts de maaskalkstenen aanzetblokken⁶⁾. Hierop is de ellipsboog⁷⁾ aangezet. In het midden van de ellipsboog is een maaskalkstenen sluitsteen aangebracht, waarop het jaartal 1790 en daarboven het Christusmonogram.

Toelichting:

1. Zie voor de geschiedenis van de bewoning van het pand: Harry Strijkers "Van Berg(h)mans tot Van der Leegte (1790-1990)", (1992).

2. Voor toelichting op bouwkundige woorden zie: Monumentale en beeldbepalende panden in de gemeente Stein, in heemkunde-snippers nr 7, 8, 11.

3. Trapezoïdale sluitsteen: een sluitsteen in trapeziumvorm.

4. Classicisme: verzameling van kunststijlen, geïnspireerd op de kunst van de klassieke oudheid.

5. Rollaag: reeks van stenen die op hun kant gemetseld zijn.

6. Aanzetblokken: tegen deze blokken wordt de aanzet van de boog gemaakt.

7. Ellipsboog: deze heeft de binnenbooglijn in de vorm van een ellips; de buitenbooglijn wordt verkregen door op de normalen van de ellips de hoogte van de boog af te passen.

Literatuur:

1. Jellema, R., Meischke, Ir. M.C.A. en Mulder, Ir. J.A.: *Bouwkunde*, dln 1,2.

2. Smits, A.J., Kneppers, G.C., Grin, P. en Schaap, C.: *Bouwmaterialen en hun toepassingen*, deel 2 en 3.

3. Francot H. en Vancleef, J.: *Stijlvol Maaseik*.

4. Harry Strijkers: *Van Berg(h)mans tot Van der Leegte (1790-1990)*, 1992.

Uit de kerkkroniek van Elsloo (X)

P.J. Habets en F.J.M. Timmers, *Sectie Geschiedenis en Genealogie*

1925 In september werd kapelaan Alberts tot rector te Puth-Schinnen benoemd. (Later werd hij in die parochie de eerste pastoor; daarna vanaf 1941 pastoor te Stein. F.T.).

De collecte, die voor hem in de kerk werd gehouden, bracht een som op van 250 gulden. Hiervan werd een prachtig schoorsteengarnituur gekocht. Van de toneelvereniging kreeg hij een mooi kruisbeeld en van het jongerenpatronaat een koperen vogelkooi. Dit alles werd hem aangeboden in een vergadering, die speciaal hiervoor in het patronaat werd gehouden. Er werden hem bovendien nog 150 gulden in contanten overhandigd voor zijn kerk te Puth. "Het afscheid was roerend" aldus pastoor Biermans "en de beste wensen vergezellen hem".

Tot zijn opvolger werd benoemd J.G.H. Grubben, in 1898 te Maashees geboren en komend uit het seminarie.

1926. Onder de titel "Watersnood 1925-1926" beschrijft de pastoor wat er toen rond de eeuwwisseling gebeurde. Wij citeren hem:

"Oudejaarsavond bezweek de dijk te Meers onder den geweldigen druk van de steeds aangloevende watermassa's. Met donderend geraas stortte de stroom zich op het gehucht en sleurde in zijn onweerstaanbare vaart alles mee wat hij op zijn weg ontmoette: huizen, stallen en schuren, huisraad enz. Daags te voren waren reeds tal van personen naar Elsloo gevlucht en ze werden hier bij verschillende families liefderijk opgenomen. Een vijftigtal, hoofdzakelijk vrouwen en kinderen, vonden een goed onderkomen in het patronaat, waar de zusters hen verzorgden. Het Rode Kruis uit Heerlen bracht strozakken en dekens. Een collecte, gehouden op zondag 3 januari bij degenen die de ramp op de Scharberg en op de dijk te Meers kwamen in aanschouw nemen, bedroeg 540 gulden, waarvan de eerste onkosten voor de vluchtelingen gemaakt, konden betaald worden. Een tweede collecte den volgende zondag bracht 583 gulden op". Einde citaat¹.

Op 10 september werd door Mgr. Schrijnen in de kerk te Elsloo het H. Vormsel toegediend aan de kinderen van de parochies Elsloo en Geulle. De bisschop, die 's morgens in Beek de kinderen van Beek en Stein had gevormd, werd aldaar afgehaald in een prachtige, met twee paarden bESPANNEN, equipage en zo tot aan de grens van de parochie gebracht, waar de eerste ereboog stond met het opschrift "Welkom". Hier werd de bisschop toegesproken door

de burgemeester en werd hij welkom geheten in Elsloo. Het hele dorp was prachtig versierd. Men had namelijk de gehele versiering opgekocht van de Demerstraat te Hasselt! Deze straat was tijdens de zevenjarige feesten aldaar het mooist versierd geweest. Het geheel bestond uit 3 grote erebogen en 15 kleinere, 66 levende dennen in bakken, 32 potten met levende bloemen, vlaggen enz.. De prijs voor dit alles bedroeg 5000 francs. Voor de opgang naar de kerk hing een grote kroon met 12 afhangende slingers van vlaggetjes. Het moet wel een schitterend aanblik zijn geweest. Begeleid door de fanfare en diverse verenigingen, de vormelingen en een onafzienbare massa volk, trok de stoet naar de kerk. Aan de trappen onder de kroon stapte de bisschop uit de koets, waarna hij werd toegesproken door de pastoor. Zelf dankte hij voor deze schitterende ontvangst die Elsloo hem had bereid. Na het H. Vormsel te hebben toegediend vertrok de bisschop pas om half negen per auto naar Roermond.

1927. In de loop van dit jaar werden de nieuwe banken in de kerk geplaatst. Het hout hiervoor werd aangekocht te Rotterdam bij de firma Van Weezeldt. De banken werden door de timmerman L. Vleugels gemaakt, de grote voor 85 gulden en de kleine voor 42 gulden per stuk. Overigens werden ook de vloeren vernieuwd.

Op 11 oktober verliet kapelaan J. Grubben de parochie Elsloo. Hij was er slechts twee jaar. Hij werd benoemd aan de St. Servaaskerk te Maastricht. (Hier bleef hij twintig jaar, waarna hij in 1947 benoemd werd tot pastoor te Gronsveld. F.T.). Hij ontving van de pastoor en het onderwijzend personeel een barometer als bewijs van erkentelijkheid. Verder ontving hij nog van de H. Familie een beeld van Christus Koning op een tafeltje, van de misdienaars een rookstel, van de toneelvereniging een siervaas op een standaard en van het patronaat een pijp.

Tot zijn opvolger werd benoemd J.W. Houben, kapelaan te Cadier en Keer. J.W. Houben werd geboren op 12 juni 1892 te Eijs-Wittern, door Mgr. Schrijnen tot priester gewijd op 24 maart 1917, daarna werd hij kapelaan te St. Geertruid en vervolgens in 1921 te Cadier en Keer. (Overigens zal hij in 1936 Biermans opvolgen als pastoor te Elsloo. F.T.).

Wordt vervolgd...

1. Een uitvoerige beschrijving van deze ramp is beschreven in Heemkundesnipper nr 1, pag. 3 e.v. (oktober 1986).

Deze publikatie kwam mede tot stand door de steun van:

J. L'Ortye, Hoensbroek
GTI Piping Geleen bv, Geleen
Assurantiekantoor Jack Reijnders, Beek
Restaurant Francois, Stein
Fa Meijers slagerij, Elsloo
Likopa Nederland B.V., Maastricht
Bouwens Beek B.V., Beek
Budé Beek B.V., Beek
Martin Mols, juwelier, Stein
Brillen, oogmeting en contactlenzen Haan optiek, Stein
Kwaliteitsbakkerij Driessen-Bours, Stein
Lebbinck Sanitair, Stein
Stassen tapijt, gordijnen en slaapconfort, Stein
Installatiebedrijf Ger Jacobs, Elsloo
Schoenhandel Jan Notten, Elsloo
Tuinmeubelcentrum J.H. Lutjens jr, Elsloo
Automobielfabriek Jos Bogman B.V., Beek
Waterjet B.V., Elsloo